Anhörigperspektiv flytt till särskilt boende - en kunskapsresa

Dokumnetation från lunchseminarium

Teams, 22 okt 2025, kl 11.45 – 12.30

Marie Cederschiölds högskola, FOU nu

Ersta Diakoni, Bräcke Diakoni, Nestor FoU

Aktiviteten genomförs inom ramen för statliga stimulansmedel för att stärka en kunskapsbaserad äldreomsorg med fokus på vård och omsorg för personer med demenssjukdom. Arbetet sker i samverkan mellan Storsthlm, Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum, Nestor FoU-center, FoU nu, FoU Nordost och Forum Carpe som tillsammans ingår i den Regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS).

FOU nu

Forsknings- och Utvecklingsverksamhet

Äldre o vuxna med funktionsnedsättning

Samägd av Region Stockholm och åtta kommuner i nordvästra Stockholms län

Region Stockholm · Solna stad · Upplands Väsby kommun · Sollentuna · Sundbybergs stad · Upplands-Bro kommun · Järfälla · Ekerö kommun · Sigtuna kommun

www.founu.se

Verksamhet inom Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO

Forskningsstudie – varför?

- Viktig fråga för anhöriga
- Saknas forskning om hela flyttprocessen

Kunskapsresa – varför? Hur?

- Svår och angelägen fråga för verksamheterna

- Praktik och forskning lär av varandra
- Bidrar till bättre slutprodukt inom forskningen
- Stöd till verksamheter i sin utveckling

Kunskapsresa

En desing för en gemensam process där forskning och praktik möts

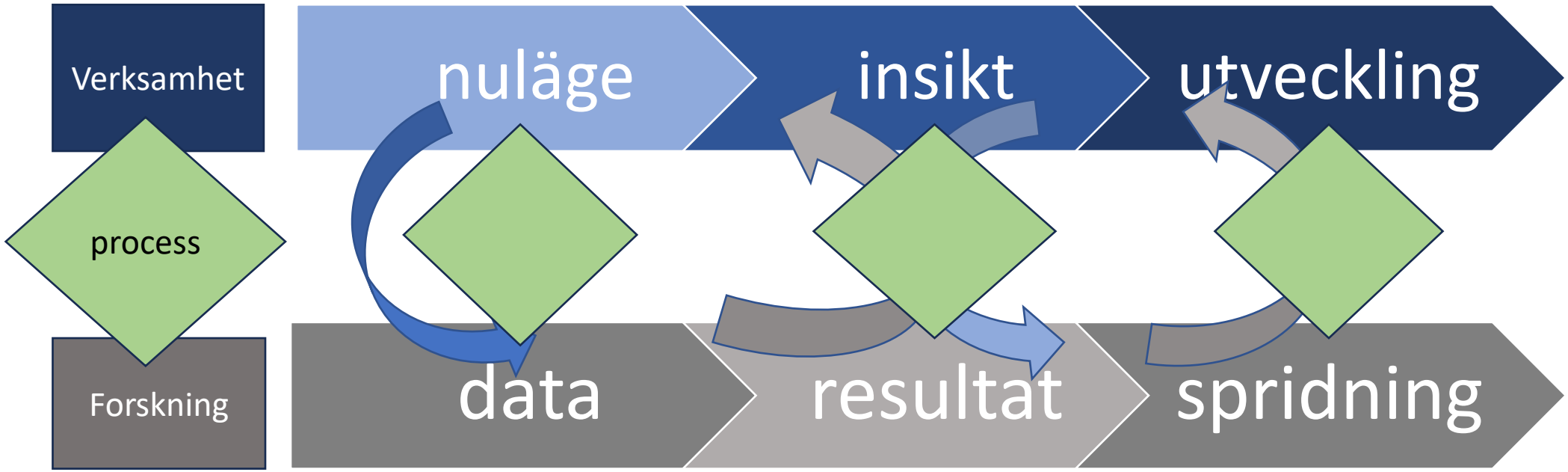

Utkast plan för kunskapsresa 2024-2026

Anhörigperspektiv vid inflytt till säbo

Forskarteam + anhöriga + äldreomsorg + boende + FoU

Marie Cederschiölds högskola, Ersta Diakoni, Bräcke Diakoni, Nestor FoU, FOU nu

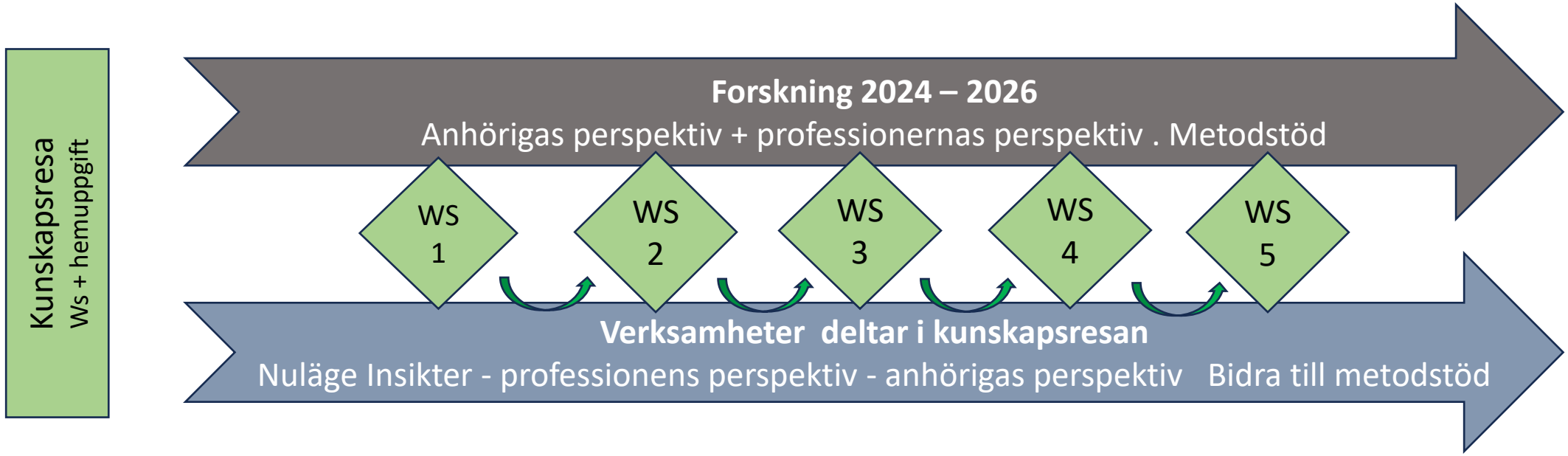

Utgångspunkt

Den sista flytten.
Flytt till särskilt boende är ett stort och ofta svårt steg att ta, både för den enskilde och för anhöriga. Det påverkar relationen mellan anhöriga och den enskilde. Stöd, vård och omsorg blir på nytt sätt, och med nya relationer.
Flytten sker då annat stöd i ordinärt boende inte längre är möjligt. Kanske som en konsekvens mer än som aktivt val.
Stödet i hemmet och stödet inför detta beslut liksom hur själva flytten sker samt hur livet på boendet blir: är alla viktiga delar för hur den enskilde förstår och uppfattar sin situation . Och så även för anhöriga.

Verksamheter som möter den enskilde och anhöriga kan uppleva att det ibland är svårt att möta de förväntningar de uppfattar finns.

Det kan ta tid och kraft att försöka få alla nöjda.

Närstående/ den enskilde

Den som är sjuk, behöver stöd, vård och omsorg

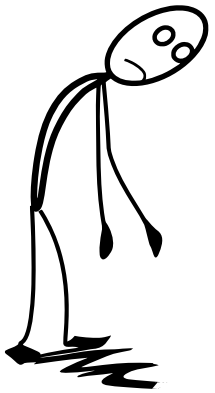

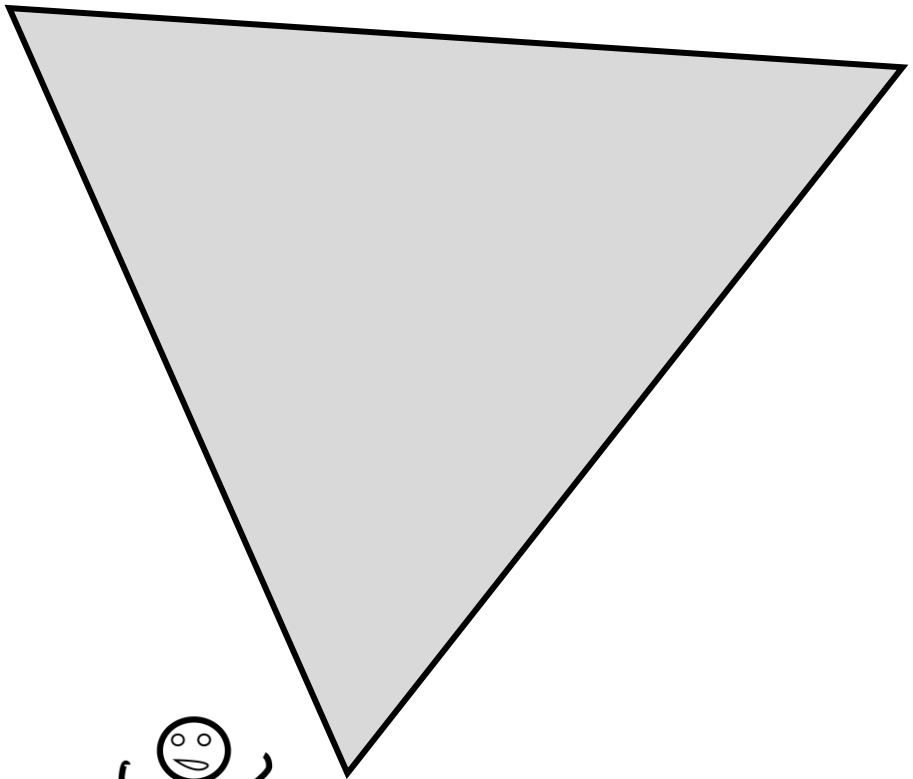

Professionen

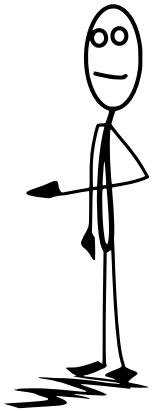

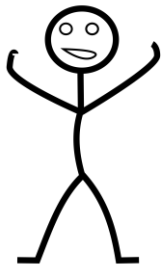

Anhörig

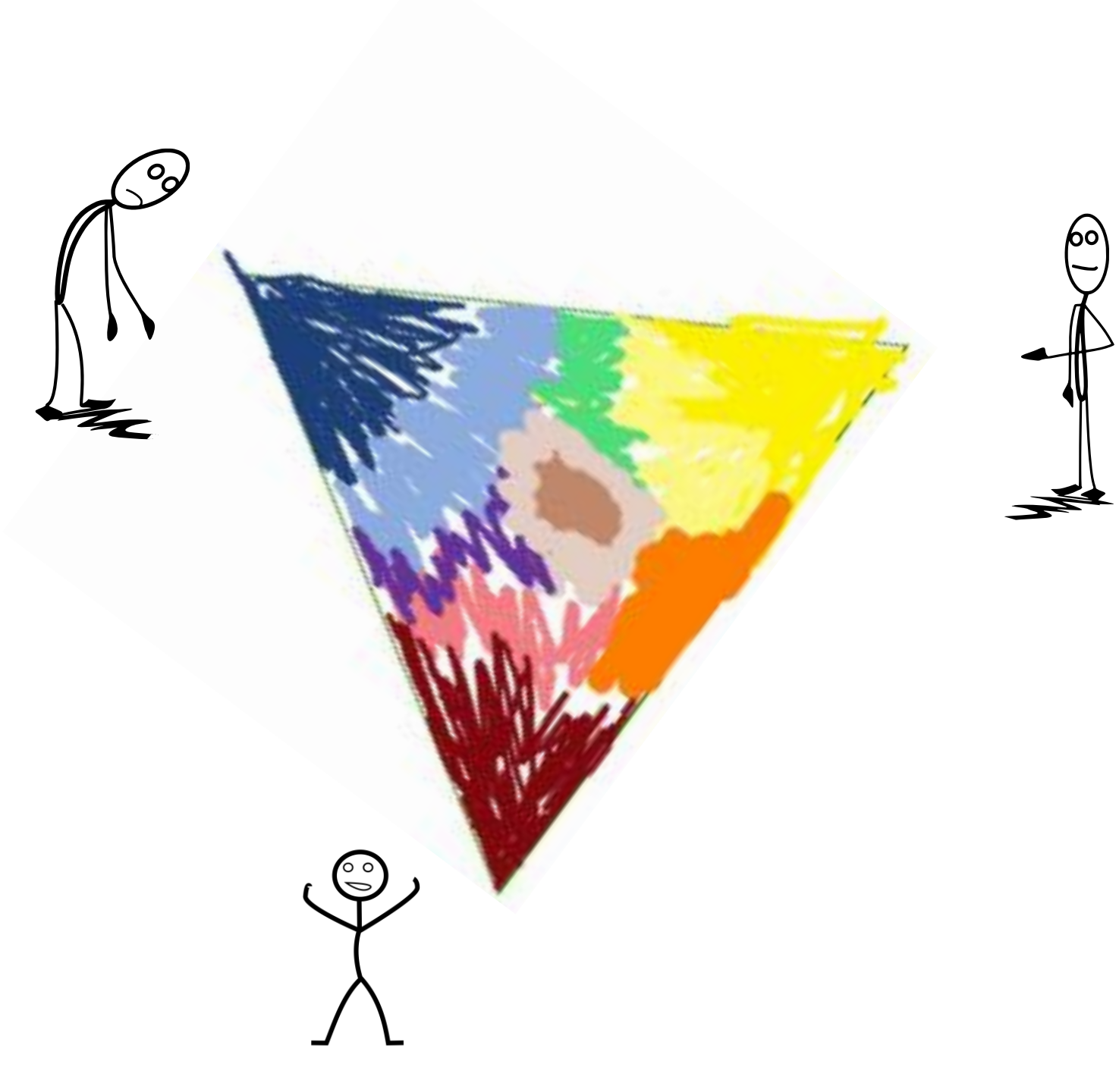

Närstående/ den enskilde

Den som är sjuk, behöver stöd, vård och omsorg

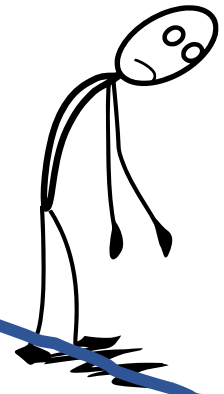

Professionen

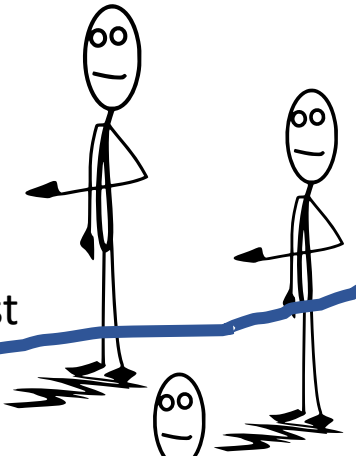

Socialtjänst

vård

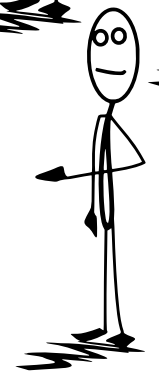

civilsamhälle

Indirekt stöd till anhöriga

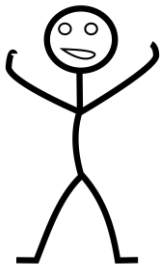

omsorgsgivare

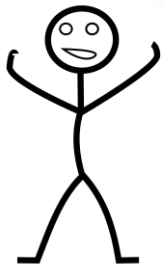

anhörigvårdare

Anhörig

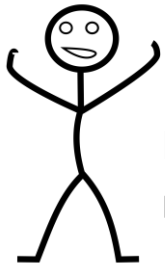

Engagerade medborgare

Närstående/ den enskilde

Den som är sjuk, behöver stöd, vård och omsorg

Anhörigperspektiv

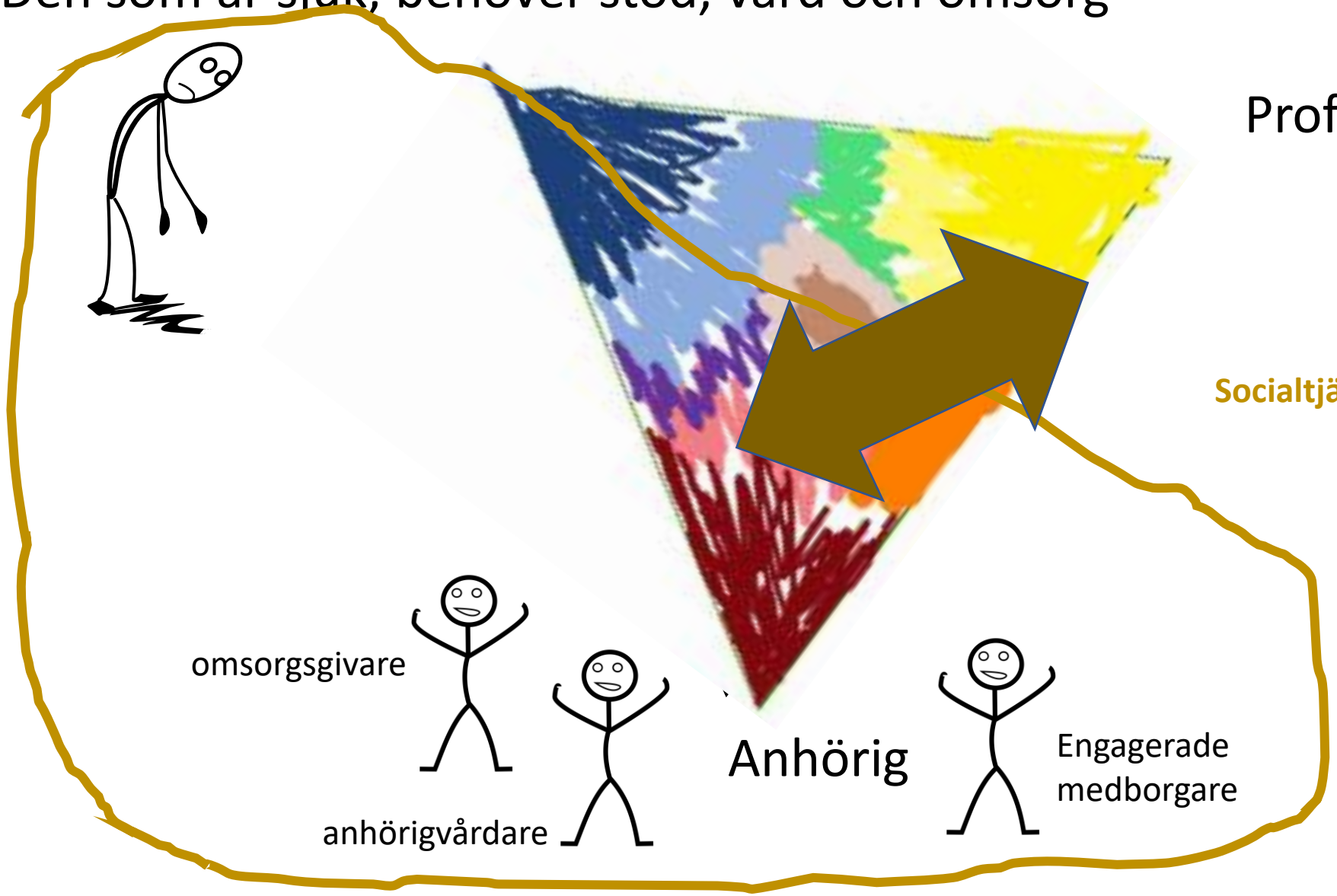

Professionen

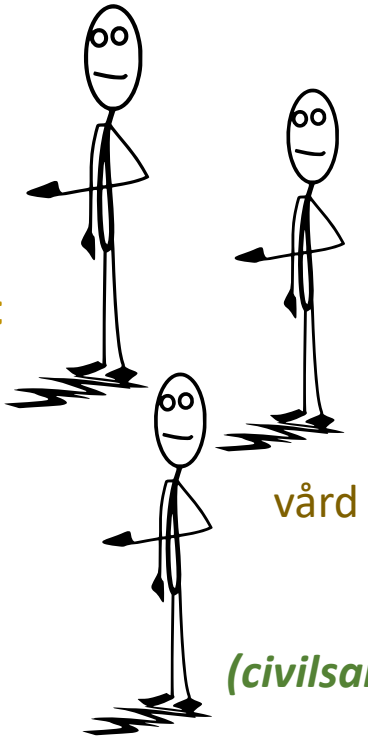

Närstående/ den enskilde

Den som är sjuk, behöver stöd, vård och omsorg

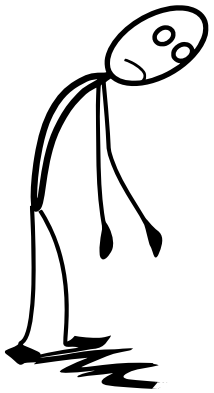

Direkt stöd till anhöriga

Professionen

Socialtjänst

vård

civilsamhälle

omsorgsgivare

anhörigvårdare

Anhörig

Engagerade medborgare

Flytt till särskilt boende

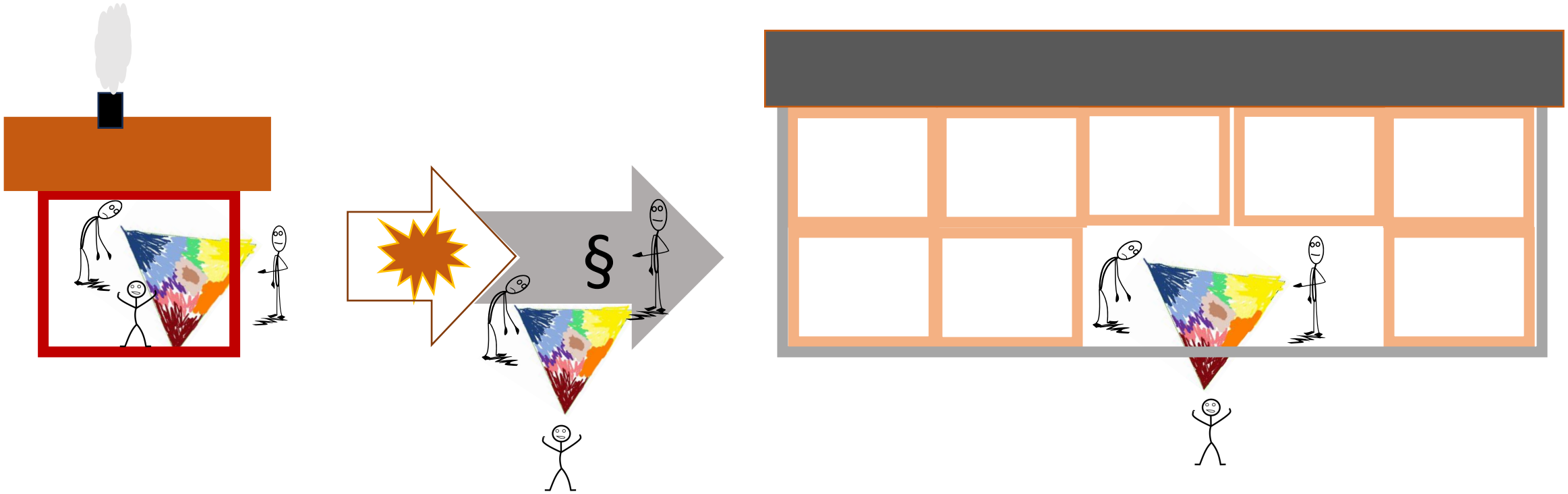

Bor hemma

bryt-
punkt

Beslut
om flytt

Bor på särskilt boende

Anhörigperspektiv vid flytt till särskilt boende

Marie Cederschiöld högskola i samarbete med Ersta diakoni, Bräcke diakoni, FOU nu och Nestor FoU-center

Magnus Jegermalm, professor Marie Cederschiöld högskola, Pia Nilsson, doktorand Marie Cederschiöld högskola, anhörigkonsulent Ersta diakoni

Forskningsprojekt 2024-2026

- Intervjustudier med anhöriga och professionen
- Workshops
- Verktygslåda
- Finansierad av Familjen Kamprads stiftelse med 4.3 mkr

Flyttprocessen

Livet pågår i förändringens tid — Kris — Kris & lättnad — På väg mot ett nytt liv

Familj, vänner och anhörigkonsulenten finns med hela vägen

Livet och relationerna hemma	Livet hemma blir alltmer svårhanterligt	Brytpunkter	Beslut om flytt	Flytten	Livet och relationerna på boendet
Familj, vänner & arbetskamrater	Hemtjänst, dagverksamhet, sjukvården m.fl.		Biståndshandläggare		Undersköterska, kontaktperson, sjuksköterska, chefer m.fl.

Livet pågår i förändringens tid

Förändringen

Långvariga relationer

Vilsenhet, oro och irritation.

Förståelse och en acceptans för att relationen och sjukdom tillhör livet.

Hjälp och stöd från det egna nätverket

Insatser från äldreomsorgen

Röster från anhöriga

Plötsliga förändringar som en stroke: "*Blixt från en klar himmel*" eller "*Klockan var slagen*"

"*Telefonen har blivit en kroppsdel. Var beredd, standby".* *(IP3)*

"*Varför säger mormor så konstiga saker?*" (IP19)

"…samtidigt så förde den här sjukdomen paradoxalt nog oss närmare varandra. För hon insåg ju hur mycket hon behövde mig". (IP 1)

Livet pågår i förändringens tid

Undersköterskor i hemtjänst

- Anhöriga är centrala och viktiga, personalen har ansvar för att ge stöd och trygghet
- Mellanfunktion mellan kund- anhöriga- biståndshandläggare
- Bygga goda relationer, god kommunikation
- Anhöriga är viktiga i vårdprocessen/anhöriga vill vara delaktiga

Utmaningar och behov

- Tidsbegränsningar
- Risk för konflikter med anhöriga särskilt när de har förväntningar på HUR vård och bemötande ska ske, brukar lösa sig när relationen mellan personalen och anhöriga fördjupats

Kris

Brytpunkter

Det oundvikliga

Återkommande, eskalerande och svårhanterbara händelser och kriser efter en "lång" period i det egna hemmet.

Vardagslivet pågår då den närstående drabbas av en akut och allvarlig sjukdom som kräver omedelbar vård och omsorg.

Kortare eller längre tid av vårdande i det egna hemmet, då den anhörige drabbas av utmattning eller akut sjukdom som kräver vård.

Röster från anhöriga

"Och sen gick han och så skulle han i hans huvud ta en genväg hem. Och det slutade med 19 timmar irrandes i skogen. Han hittades efter 19 timmar. Och den natten var det en grad varmt". *(IP15)*

Det var inget konstigt när hon gick hemifrån på morgonen utan hon rasade ihop i entrén. Det sista jag hörde min hustru säga är sitt personnummer. Hon sa det på rummet på sjukhuset". (IP7)

"Hon hade hemhjälp på förmiddagar, min hustru. Jag skötte henne resten av dygnet. Det blev för mycket för mig. Så jag blev sjuk mer eller mindre". (IP 11)

Kris & lättnad

Biståndshandläggarna

- Anhöriga är viktiga i processen och i arbetet fram till beslutet –har djup kunskap om livssituationen som underlättar handläggarens utredning
- Samtal, information, delaktighet i processen, avlastande insatser, kontinuerlig kontakt med anhöriga
- Mycket emotionellt stöd både till den enskilde och till anhöriga
- Anhöriga är en samarbetspart- en naturlig och central del i yrkesrollen

Utmaningar och behov

- Konflikter mellan anhöriga
- Juridiska frågor
- Anhörigas förväntningar på beslut om insatser som är för tidiga att fatta
- Balansera anhörigas engagemang med den enskildes självbestämmande
- Brist på utbildning i anhörigfrågor och hög arbetsbelastning

Kris och lättnad

Beslut

Avgörande ögonblick i den långa ”resan”…

Vikten av gott bemötande från biståndshandläggare

“*Jag är så tacksam mot den där biståndshandläggaren. För det första var hon väldigt trevlig och mjuk och rar och så. Satt och småpratade och så vidare. Själv satt jag bara och väntade på den där frågan. Men hon ställde frågan på ett så naturligt sätt. Hon sa mer så här. X , hur tycker du att det här låter som jag har berättat för dig nu? Jo, men det låter bra, svarade han. Och det var lika med ett ja då. Så det vill mycket till att det är rätt person som sitter där*”. (IP 16)

Livet och relationerna på boendet

Flytten

''Det var helt okej bortsett från att vi fick ju liksom, jag tror man har, om det var 48 eller 42 timmar. Men du har inte lång tid alltså. Du får besked, nu är det plats. Och sen då har du liksom, jag tror det var tre dygn alltså, på att flytta in". (IP 20)

Lämnandet

"*Då började ju nästa traumatiska händelse. Så det var fruktansvärt att lämna henne där*". (IP 1)

Återskapandet

"*Samtidigt alltså den där känslomässiga chocken. Att veta att det här är ju skilsmässa. Påtvingad skilsmässa. Som ingen av oss ville egentligen. Så det blev ju att återupprätta den relation som fanns kvar då*". (IP 1)

Undersköterskor på boendet

- Anhöriga viktiga för den boendes välbefinnande och skapa en trygg miljö för samtliga parter
- Relationen mellan anhöriga och kontaktpersonen är avgörande- skapa relation är en process
- Anhöriga uppmuntras till att vara delaktiga i den närståendes liv på boendet
- Att lyssna, ge och ta emot information och skapa trygghet är centralt
- Kontaktpersonen är en viktig länk mellan anhöriga och den närstående

Sjuksköterskor på boendet

- Strukturerat arbete att hantera anhörigkontakter från första stunden till den närstående avlider
- Delaktighet är viktigt i processer runt den närstående
- Viktigt att ge kontinuerlig information
- Viktigt att ha kunskap och förstå anhörigas behov och utmaningar

Dilemman-jobbiga, besvärliga, engagerade eller otrygga?

- Syskon som är oense om insatser
- Konflikter mellan anhöriga som spiller över på kontakten med personalen
- Anhöriga med psykiska problem eller som vill åt den närståendes tillgångar
- Anhöriga som inte förstår eller vill acceptera den närståendes vårdnivå, dvs hur sjuk personen är och vilka förmågor som finns kvar. Gäller också palliativ vård.

Livet pågår i förändringens tid Kris Kris & lättnad På väg mot ett nytt liv

Anhörigkonsulenterna

- Enda yrkesgruppen som har anhöriga och anhörigstöd som yrkesroll
- Möter anhöriga i hela processen och tydligast kan se brister i samordning och ”stuprör”
- Viktigt att ge information om vilket stöd som är möjligt i flyttprocessens olika faser
- Samverkan och förebyggande stöd är viktiga delar i arbetet

Utmaningar och behov

- Anhöriga ses ofta som ”jobbiga” av andra verksamheter- inte som en resurs
- Brister i samarbete mellan verksamheter
- Kontinuitet i stödet saknas ofta i brist på samordning mellan verksamheter i äldreomsorgen
- Anhöriga upplever att de inte alltid får det stöd och den uppmärksamhet de behöver

Anhörigperspektivets betydelse

Motverkar ett hanterbart anhörigskap

- Vården och omsorgen om den närstående brister
- Instrumentellt, empatilöst förhållningssätt
- Inte begripliggöra situationen tillsammans
- Exkluderad och inte bli lyssnad till
- Inte få lättillgänglig och kontinuerlig kontakt och information
- Behov av anhörigstöd, men är inte tillgänglig

Bidrar till ett hanterbart anhörigskap

- Närstående får en god vård och omsorg
- Empatiskt, intresserat förhållningssätt
- Att begripliggöra situationen tillsammans
- Vara delaktig och bli lyssnad till
- Lättillgänglig och kontinuerlig kontakt och information
- Anhörigstöd

Medskick

- Anhöriga har gått från en sekundär roll till att vara en central del- en viktig förändring i äldreomsorgen
- Anhörigperspektivet är centralt- underlättar professionens arbete, stödjer anhöriga och bidrar till en bättre vård för den närstående
- Balansera anhörigas engagemang med den enskildes självbestämmande
- Tidsbrist och kunskapsbrist för att möta och stödja anhöriga
- Behov av stöd från ledning och team när konfliktfyllda situationer uppstår

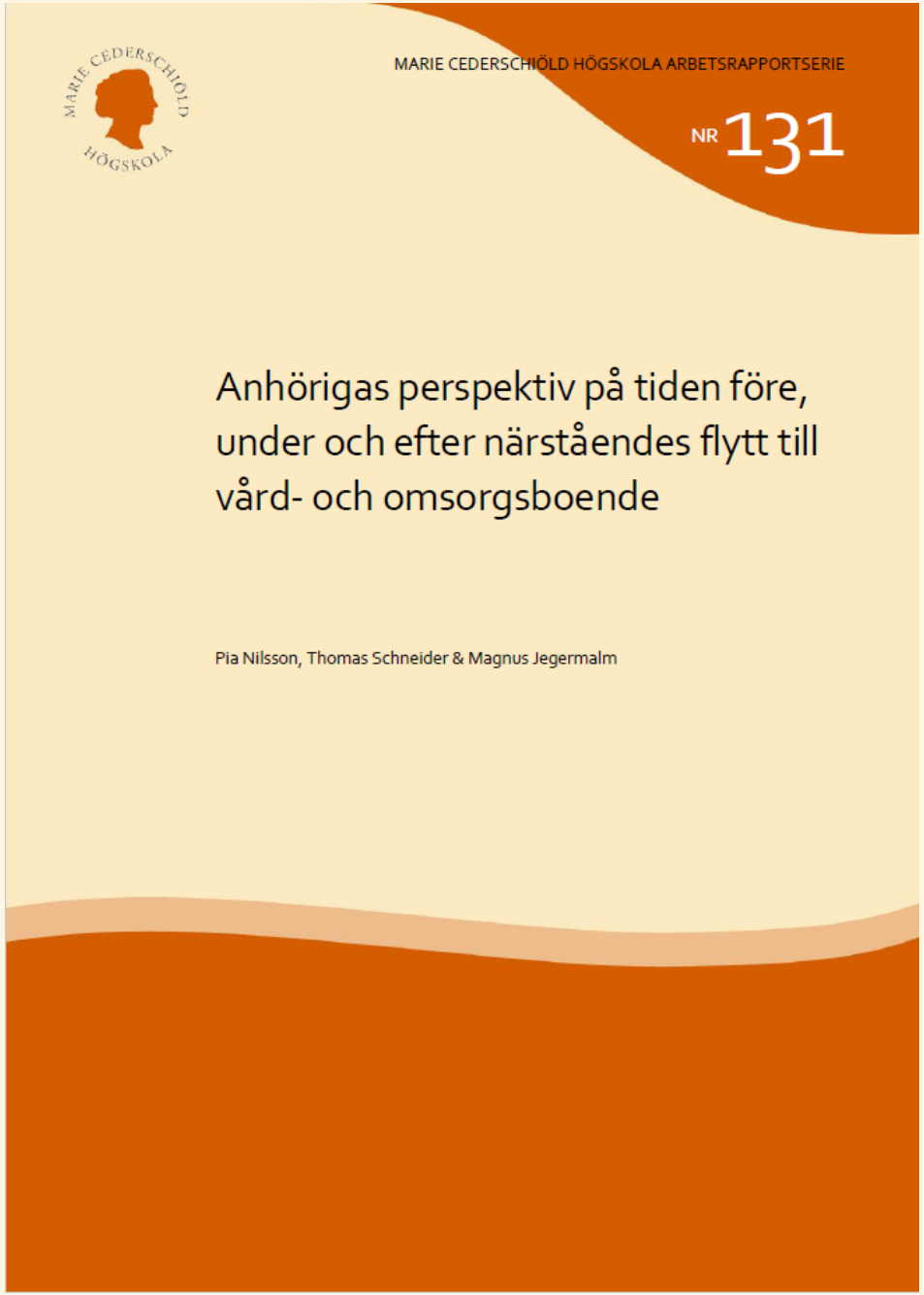

https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:esh:diva-11587

Kunskaps-resa

2024-26

FOU nu

Några glimtar från dem som deltar

Anhörigas egna berättelse – när livet byter plats
Lyssnar in anhöriga på annat sätt

Nuläge flyttprocess:

anhöriga o den enskilde möter många
gap mellan stöd i hemmet och stöd på hemmet
inte en samlad process. Abrupta avslut och nystart

Önskat läge flyttprocess:

samarbetar för att brygga över gapet från hemmet till det nya hemmet
tar relationerna på allvar
rustar sig även för svåra situationer.
anhöriga – en viktig del av omsorgen av en enskilde

Tips!

Mer om resultat och anhörigas egna berättelser

När livet byter plats

Konferens 12/12 2025

8.30-12.00

Citykonferens

Inbjudan snart på
www.nestorfou.se
www.founu.se

FOU nu

Stort tack!

Magnus Jegermalm
professor i socialt arbete

Pia Nilsson
doktorand, anhörigkonsulent

Marie Cederschiölds Högskola

Elisabeth Lauritzen
FOU nu
www.founu.se